

O`ZINI O`ZI BANDLIGINI TA`MINLASHNING ILG`OR XORIJIY TAJRIBASI

Qudratova G.M.

Osiyo Xalqaro Universiteti o`qituvchisi

Sodiqova N.T.

Osiyo Xalqaro Universiteti o`qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o`zini o`zi band qilishning turli rivojlangan mamlakatlar tajribasi haqida so`z yuritilgan.*

**Kalit so`zlar:** *o`zini o`zi band qilish, o`zini band qilish solig`i*

Jahonning juda ko`p davlatlarida rasman biror tashkilotda ishlamaydigan, o`z biznesini tashkil qilmagan, ammo pensiya ta`minoti kafolatlangan, ish bilan band deb hisoblanadigan millionlab kishilar bor. Ular o`z o`zini band qilgan fuqarolardir. Quyida o`zini o`zi bandligini ta`minlashning ilg`or xorijiy tajribasini qator mamlakatlar misolida ko`rib chiqamiz.

1. **AQSh** da o`zini o`zi band qilgan shaxslarning hissasi doimiy ravishda oshib bormoqda. Bu toifaning ish bilan bandlarning 30 foizini tashkil qiladi. O`zini o`zi band shaxslarning eng yuqoli hissasi qishloq xo`jaligi, qurulishda, xizmatlar sohasida to`g`ri keladi. AQSHda artistlar, musiqachilar, buxgalterlar, duxturnlar, ko`chmas mulk agentlari, dasturchilar va boshqa ko`pgina professional mutaxassislar o`zini o`zi band shaxs sifatida faoliyati bilan ko`rsatmoqdalar.

Bunday iqtisodiy toifa namoyandalari AQSHda "Self-employment tax" (o`zini o`zi band shaxs soliq) to`laydilar. Ushbu soliqning stavkasi foydadan 15,3% darajasida belgilangan bo`lib, undan 12,4% ijtimoiy fondlarga to`lov va 2,9% tibbiy sug`urta tizimiga to`lov tashkil etadi. O`zini o`zi band shaxs soliqining deklaratsiya qilinadigan foydanining yarmini qisqartirishga ruxsat beradi. Bu esa o`zini o`zi bandlarning ikkinchi – "federal podoxod nalogi"ni kamaytirish imkonini yaratadi. O`zini o`zi band shaxslar uchun AQSHda podoxod nalog stavkasi progressiv usulda foyda miqdoridan belgilangan. Eng past stavkasi 10% ni tashkil etadi va bu stavka bo`yicha yilida 9225 dollar foyda qo`lga kiritadiganlar to`laydilar [5.2].

Undan tashqari AQSHda o`zini o`zi band shaxslarning to`lovlariga shtatlar va mahalliy hokimiyatlarning soliq stavkalari ta`sir ko`satadi. Ayrim shtatlarda qo`shimcha to`lovlar o`zini o`zi band aholi foyidasidan 5,6% ni tashkil qiladi. Shunday qilib, AQSHda o`zini o`zi band shaxsning soliq darajasi boshqa mamlakatlarga nisbatan anchagina yuqori hisoblanadi. Bunga qaramasdan AQSHda

o`zini o`zi band aholi soni doimiy ravishda oshib, ham dandlik va ham ishsizlikka ijobiy ta`sir o`tkazib kelmoqda. AQSH Milliy yalpi mahsulotining 6% o`zini o`zi band qilgan shaxslarga to`g`ri keladiki, 2016 yilda u 1,2 trillion dollarni tashkil qilgan.

2. Buyuk Britaniya: inglizlar orasida o`z-o`zini ish bilan ta`minlovchilarning muhim ulushi 2016 yilgi McKinsey tadqiqotiga ko`ra, 14 millionga. Birlashgan Qirollikda yakka tartibdagi tadbirkorlar yolg`iz yoki hamkorlikning bir qismi sifatida ishlashi mumkin. Bu mas`uliyati cheklangan jamiyatdagi sheriklikni o`z ichiga olishi mumkin. Shunday qilib, o`z-o`zini ish bilan ta`minlash yuridik jihatdan biznes tashkiloti bilan bir xil. Tabiiyki, o`z-o`zini ish bilan ta`minlash asosiy ish joyi bilan birlashtirilishi mumkin.

Buyuk Britaniya tajribasi ham qiziqarli, chunki bu mamlakatda nogironlar ko`pincha o`z hayotlarini ma`lum bir ish beruvchi bilan bog`lamaslikka qaror qilishadi. Nogironlar orasida yakka tartibdagi tadbirkorlarning ulushi erkaklar va ayollar orasida mos ravishda 18% va 8% ni tashkil qiladi. Ko`pgina nogironlar uchun o`z-o`zini ish bilan ta`minlash daromad olishning yagona yo`li.

Buyuk Britaniyada o`z-o`zini ish bilan ta`minlovchilarni soliqqa tortish sxemasi AQShga o`xshaydi. Britaniyada daromadga bog`liq bo`lgan daromad solig`i va ijtimoiy fondlarga to`lovlar (Ijtimoiy sug`urta solig`i) mavjud. Buyuk Britaniya Vazirlar Mahkamasining veb-saytida o`z-o`zini ish bilan ta`minlovchi fuqarolar uchun soliq stavkalarini hisoblash imkonini beruvchi kalkulyator mavjud. U Buyuk Britaniyadagi stavkalarni Rossiyadagi yakka tartibdagi tadbirkorlar tomonidan to`langan soliqlar bilan solishtirish uchun ishlatilishi mumkin (o`z-o`zini ish bilan ta`minlaydigan soliq tizimi tashkil etilgunga qadar, shuning uchun faqat yakka tartibdagi tadbirkorlar bilan solishtirish mantiqiy).

Buyuk Britaniyaning har bir mintaqasida soliq stavkasi har xil. Masalan, Angliyada yakka tartibdagi tadbirkor yiliga 12 570 funt sterlingdan kam maosh olsa, u soliq to`lamaydi. Agar sof foyda 12 571 - 50 270 funt bo`lsa, soliq stavkasi 20%, agar 50 271 - 150 000 funt bo`lsa - 40% va 150 001 dan ortiq bo`lsa, hammasi 45%.

4. **Kanada:** o`z-o`ziga ishonish hukumat tomonidan mamnuniyat bilan qabul qilinadi. Kanada tajribasi, birinchi navbatda, o`z-o`zini ish bilan ta`minlovchilarni soliqqa tortish nuqtai nazaridan emas (bu erda tizim avvalgi misollardan tubdan farq qilmaydi), balki mamlakat hukumati nuqtai nazaridan, o`z-o`zini ish bilan band Ular xuddi eng ko`p talab qilinadigan kasb egalari (dasturchilar va shifokorlar) yoki davlat hududida o`z firmalarini tashkil etishga tayyor bo`lgan tadbirkorlar kabi xush kelibsiz immigrantlardir (va buning uchun vositalar mavjud).

Kanadada yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun maxsus immigratsiya dasturi mavjud. Bu ingliz tilini maqbul darajada biladigan (og`zaki va yozma ravishda aniq muloqot qilish

uchun etarli), o'z mamlakatida ikki yil davomida yakka tartibdagi tadbirkor sifatida ish tajribasiga ega bo'lgan har qanday mamlakat fuqarosiga (bank ko'chirmalari, portfellar va mijozlarning ma'lumotnomalari) imkon beradi. dalil sifatida qabul qilinadi) va chipta sotib olish uchun summa, mamlakatda doimiy yashash uchun ruxsatnoma olisn.

Biroq, yakka tartibdagi tadbirkorlarning mamlakatda ko'rishni istagan kasbiy faoliyati ro'yxati cheklangan. Istalgan kasblar ro'yxatiga fermerlar, shuningdek, "davlat madaniyati rivojiga katta hissa qo'shishi" mumkin bo'lganlar kiradi (bu Kanada Immigratsiya xizmati veb-saytining rasmiy matni).

Bu hissa qo'shishi mumkin bo'lganlar qatoriga bir necha yuz kasb egalari, jumladan, rassomlar, muharrirlar, musiqachilar, jurnalistlar, yozuvchilar, dizaynerlar, vizajistlar va sartaroshlar, gulchilar, zargarlar, temirchilar, fotograflar, shuningdek, ko'plab hunarmandlar va hunarmandlar kiradi. Shu bilan birga, agar Kanadaga ushbu dastur bo'yicha kelgan kishi ma'lum vaqt ichida o'z faoliyati uchun soliq to'lashni boshlamasa, uning mamlakatda yashashi uchun asoslar yo'qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimova, S. O. FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT SYSTEM OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch.
2. Alimova, S. (2024). THE ROLE OF UZBEK PEDAGOGY IN DEVELOPING THE SPIRITUALITY OF FUTURE TEACHERS. *Modern Science and Research*, 3(5), 386-392.
3. Alimova, S. (2024). THE MAJOR FACTORS INFLUENCING ON CAREER DEVELOPMENT AND ON ADVANCE OF A CAREER LADDER. *Modern Science and Research*, 3(5), 417-425.
4. Заявитдинова, Н. М., Базарова, М. С., & Ходжиев, А. Б. (2022). ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА СТРАТЕГИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА. *ББК 65.0501 А 43*, 265.
5. Supiyevna, B. M. (2024). WAYS OF EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 131-137.
6. Бозорова, М. С. (2021). Глава 10. Стратегия внедрения цифровых технологий и современных методов в образовательный процесс. In *Инновационное развитие науки и образования* (pp. 122-132).
7. Shadiyev, A. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM IN ENTERPRISES AND ORGANIZATIONS. *Modern Science and Research*, 3(8), 10-18.
8. Shadiyev, A. X. (2024). PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM DEVELOPMENT CHARACTERISTICS. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 108-115.

9. Shadiyev, A. K. (2021). Development and organization catering service in hospitality. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 381-387.

10. Ibodulloyevich, I. E. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 258-266.

11. Ibodulloyevich, I. E. (2024). Tadbirkorlik Faoliyatini Davlat Tomonidan Qo 'Llab-Quvvatlanishi Va Sohaga Mintaqalar Miqyosida Investitsiya Jalb Qilish Samaradorligi. *Miasto Przyszłości*, 53, 515-523.

12. Ibodulloyevich, I. E. (2023). MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 504-507.

13. Hakimovich, T. M. (2024). Xizmat Ko'rsatish Sohasida Aholi Bandligini Oshirishning Nazariy-Metodologik Asoslari. *Miasto Przyszłości*, 54, 987-995.

14. Toshov, M. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALARNI MOLIYAVIY SOGLOMLASHTIRISHNING MOLIYA-KREDIT MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Modern Science and Research*, 3(6).

15. Khakimovich, T. M. (2024). FINANCIAL AND SUPPORT OF SMALL BUSINESSES BY COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 237-242.

16. Nafisa, R. (2024). Formation of a Strategy for Sustainable Development of the National Economy. *Miasto Przyszłości*, 54, 764-771.

17. Rakhmonkulova, N. (2024). Prospects for the Development of the Economy of Uzbekistan. *JOURNAL OF INTELLECTUAL PRPERTY AND HUMAN RIGHTS*, 3(10), 37-44.

18. Nafisa, R. (2024). Defects in Administration in Economic Development. *International Journal of Formal Education*, 3(9), 17-24.

19. Khalilov, B. B. (2024). MANAGERIAL ACCOUNTING-THE LANGUAGE OF BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 249-255.

20. Bahodirovich, K. B. (2024). FINANCIAL LEVERAGE RATIOS AND ANALYSIS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 418-426.

21. Akbarovna, N. N., & Bahodirovich, X. B. (2023). AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARINI TUZISH TARTIBI.

22. Жумаева, З. К. (2016). Эффективность стратегического управления предприятием. *Наука и образование сегодня*, (2 (3)), 60-62.

23. Жумаева, З. К., & Тошев, Ф. З. (2017). Пути дальнейшего совершенствования привлечения прямых иностранных инвестиций в экономику Узбекистана. *Инновационное развитие*, (4), 66-68.

24. Jumaeva, Z. K., & Gafurov, E. O. (2022). Fiscal policy in ensuring the economic security of the state. In *Экономическая безопасность социально-экономических систем: вызовы и возможности* (pp. 358-361).
25. Sodiqova, N. T. R. (2024). KORXONADA KADRLAR SIYOSATINI OQILONA TASHKIL ETISH YO'NALISHLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 54-62.
26. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
27. Turayevna, S. N. (2024). Человеческий Капитал Как Главный Фактор Генерации Экономического Развития В Узбекистане. *Miasto Przyszłości*, 54, 848-856.
28. Akbarovna, N. N. (2024). Oliy Ta'lim Muassasalarining Innovatsion Faoliyat Natijalarini Tijoratlashtirish Muammolari Va Ularni Hal Etish Yo 'Llari. *Miasto Przyszłości*, 54, 857-866.
29. Akbarovna, N. N. (2024). MAMLAKAT IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TURIZIMNING O'RNI NAZARIY USLUBIY ASOSLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 63-70.
30. Akbarovna, N. N. (2024). Servis Korxonalarida Xizmat Ko 'Rsatish Sifatini Oshirish Omillari. *Miasto Przyszłości*, 53, 548-557.
31. Jumayeva, Z. B. (2024). ANALYSIS OF MACROECONOMIC INDICATORS. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 230-236.
32. Bustonovna, J. Z. (2024). TIJORAT BANKLARIDA BANK MARKETINGGI VA MIJOZLAR ISHLASHNING INNOVATSION STRATEGIYALARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 102-108.
33. Bustonovna, J. Z. (2024). WAYS OF EFFECTIVE USE OF STATE FINANCIAL RESOURCES IN ENSURING THE STABILITY OF THE NATIONAL ECONOMY. *Gospodarka i Innowacje*, 49, 242-248.
34. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 191-195.
35. Mahmudovna, Q. G. (2024). Raqobatdoshlikni Oshirishda Innovatsion Salohiyatning Ahamiyati.
36. Qudratova, G. (2024). The Importance Of Innovative Activity In Increasing The Competitiveness Of Higher Education Institutions. *Modern Science and Research*, 3(2), 1257-1261.
37. Азимов, Б. Ф. (2024). Инновационные Стратегии Промышленных Предприятий: Факторы Формирования. *Miasto Przyszłości*, 54, 867-877.
38. Fattohevich, A. B., & Davronovna, R. D. (2024). KRAUDFANDING-MINTAQA OLIY TALIM MUASSASALARI ILMIY-INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONALISHI SIFATIDA. XALQARO KONFERENSIYA VA JURNALLARNI SIFATLI INDEXLASH XIZMATI, 1(1), 354-360.

39. АЗИМОВ, Б. Ф., & Гафарова, Д. Т. (2013). ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА РЕСУРСНЫХ НАЛОГОВ. In *ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ: ПРОБЛЕМЫ НАУКИ И ПРАКТИКИ* (pp. 278-279).
40. Turayevich, I. A. (2024). Milliy Iqtisodiyotga Xorijiy Investitsiyalarni Jalb Qilishda Soliqlarning O'рни. *Miasto Przyszłości*, 54, 1206-1214.
41. Ibragimov, A. T. (2024). MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYANI JALB QILISHNI SOLIQLAR VOSITASIDA RAG 'BATLANTIRISH. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 116-122.
42. Turayevich, I. A. (2024). Iqtisodiyotga Investitsiyalarni Jalb Qilish Va Boshqarishning O'Ziga Xos Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 53, 1231-1237.
43. Lolakhon, R. (2024). APPLICATION OF THE 4P CONCEPT IN TOURISM. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 138-145.
44. Rakhimova, L. (2024). THE CONCEPT OF 4P MARKETING. ELEMENTS OF THE MODEL. *Modern Science and Research*, 3(1), 812-816.
45. qizi Bobojonova, M. J. (2023). AGROTURIZMNING IQTISODIYOTDA O 'RNI, SALOHİYATI VA INFRATUZILMASINI YAXSHILASH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 48-52.
46. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.
47. Sadullayevna, D. M. (2024). BASICS OF DIGITAL MARKETING. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 160-166.
48. Sadilloevna, D. M. (2024). IQTISODIYOTDA INSON TARAQQIYOTI KONSEPSIYASI VA UNI BAHOLASH MEZONLARIDAN FOYDALANISHNING METOLOGIK ASOSLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 161-167.
49. Sadilloevna, D. M. (2024). ROLE OF COMMERCIAL BANKS IN THE DEVELOPMENT OF THE MODERN ECONOMIC SYSTEM. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 11(11), 241-248.